

Vyloučení orgánů, činných v trestním řízení

Zákonným kritériem vyloučení podle § 30 odst. 1 tr. ř. není skutečnost, zda soudce činný v trestním řízení je či není podjatý, nýbrž to, jak se navenek, tj. z hlediska veřejnosti a z hlediska stran řízení, jeví.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 1456/2007, ze dne 19.12.2007)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dovolání, které podal obviněný G. C h., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. 5 To 249/2007, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 15 T 6/2007, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušují usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. 5 To 249/2007, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. 15 T 6/2007. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265i odst. 1 tr. ř. se Obvodnímu soudu pro Prahu 3 přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Podle § 265i odst. 3 tr. ř. se nařizuje, aby tento soud věc projednal a rozhodl jiným samosoudcem.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. 15 T 6/2007, byl obviněný G. Ch. uznán vinným trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. b) tr. zák. a odsouzen podle § 171 odst. 1 tr. zák., § 57 odst. 1, 2 tr. zák. k trestu vyhoštění na pět let.

Podle zjištění Obvodního soudu pro Prahu 3 se obviněný dopustil trestného činu v podstatě tím, že nejméně v době od 22. 2. 2007, kdy byl kolem 12:30 hodin zadržen cizineckou policií v P., se neoprávněně zdržoval na území Č. r., ačkoli mu bylo pravomocným rozhodnutím Policie ČR - Oblastního ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Praha, odboru pátrání a kontroly pobytu, uloženo správní vyhoštění na dobu pěti let, tj. do 23. 3. 2009, se lhůtou k vycestování do 20. 4. 2004. Dobu, do kdy obviněný páchal trestný čin, Obvodní soud pro Prahu 3 ve výroku o vině neuvedl.

Odvolání obviněného, podané proti výroku o vině a trestu, bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. 5 To 249/2007, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Obviněný podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Městského soudu v Praze. Výrok o zamítnutí odvolání napadl v celém rozsahu, a to s odkazem na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Podle obviněného u Obvodního soudu pro Prahu 3 ve věci rozhodl samosoudce, který byl podle § 30 odst. 1 tr. ř. vyloučen, neboť se v průběhu hlavního líčení na adresu obhájce, resp. jeho advokátní kanceláře, vyjádřil způsobem, z něhož vyplývá důvodná pochybnost o jeho nestranném rozhodování. Obviněný poukázal na to, že uplatnil tento důvod vyloučení samosoudce již v odvolacím řízení a že Městský soud v Praze námitku podjatosti samosoudce neakceptoval. Obviněný se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství označila dovolání obviněného za zjevně neopodstatněné a navrhla, aby bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Podle § 30 odst. 1 tr. ř. je z vykonávání úkonů trestního řízení vyloučen mimo jiné soudce, u něhož lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájčům, zákonným zástupcům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat.

Z hlediska vztahu napadeného rozhodnutí a podaného dovolání je spornou otázkou to, zda důvodem vyloučení samosoudce Obvodního soudu pro Prahu 3 byl slovní výrok pronesený samosoudcem na adresu obhájce, resp. jeho advokátní kanceláře, v průběhu hlavního líčení. Z podnětu dotazu samosoudce, zda jsou návrhy na doplnění důkazů, obhájce předložil několik listin, jimiž evidentně sledoval zjištění takových skutkových okolností, které by - alespoň z hlediska taktiky obhajoby - mohly být podkladem pro legalizaci pobytu obviněného na území Č. r., resp. pro závěr, že obviněnému nelze uložit trest vyhoštění. Mezi těmito listinami byla také listina, podle jejíhož obsahu je obviněný otcem dítěte, které se narodilo I. J. Na to samosoudce reagoval slovy, že „kancelář Mgr. S. vyrábí rodné listy narozeným dětem“ (míněna advokátní kancelář Mgr. M. S., obhájce obviněného). Pro úplnost je namístě konstatovat jednak okolnost, že ve spise skutečně byl založen rodný list dítěte se jménem V. J., v němž byl obviněný uveden jako otec tohoto dítěte, a dále okolnost, že podle obsahu spisu došlo k určení otcovství obviněného k tomuto dítěti souhlasným prohlášením I. J. a obviněného před matričním úřadem ve smyslu § 52 odst. 1 zákona č. [94/1963](#) Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Citovaný výrok samosoudce svým obsahem a vzhledem k okolnostem, za nichž byl učiněn, nutně vyzníval nejen jako apriorní zpochybnění věrohodnosti obsahu listin předkládaných obhájcem, které evidentně vybočovalo z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř., ale i jako zcela nepodložené obvinění obhájce z nezákonného jednání spočívajícího v opatrování falešných úředních dokladů. V důsledku toho se poměr samosoudce k projednávané věci jevil tak, že v něm chybí nestrannost jako jeden ze základních předpokladů spravedlivého rozhodování. Proneseným výrokiem samosoudce v několika směrech porušil povinnosti vyplývající ze zákona č. [6/2002](#) Sb., zákon o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů. Porušil ustanovení § 80 odst. 2 písm. b) cit. zákona, podle něhož je povinen chovat se tak, aby nezavdal příčinu mimo jiné ke snížení důvěry v soudnictví, ustanovení § 80 odst. 2 písm. e) cit. zákona, podle něhož musí vystupovat nezaujatě a ke stranám nebo účastníkům řízení přistupovat bez předsudků, a ustanovení § 80 odst. 2 písm. f) cit. zákona, podle něhož dbá svým chováním o to, aby jeho nestrannost nebyla důvodně zpochybnována. Porušil také ustanovení § 80 odst. 6 cit. zákona, podle něhož jednak je povinen zachovávat náležitou úctu mimo jiné k jiným osobám vykonávajícím právnické povolání a jednak je povinen ve vztahu k zástupcům účastníků nebo zástupcům stran soudního řízení zdržet se mimo jiné negativních postojů.

Městský soud v Praze se výrokiem samosoudce proneseným v hlavním líčení na adresu obhájce, resp. jeho advokátní kanceláře, zabýval z toho podnětu, že obviněný v odvolacím řízení namítl vyloučení samosoudce. Městský soud v Praze konstatoval, že samosoudce se měl vyslovování podobných poznámek vyvarovat a že jeho narážka byla nekorektní, nevhodná a neměla být ani jako letmá poznámka na okraj vyslovena. Zároveň uvedený výrok označil za pouhé „uřeknutí“ a učinil závěr, že nebylo vážným projevem nějakého zvláštního vztahu samosoudce k obhájci, resp. projevem jeho podjatosti v trestní věci obviněného ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř.

V odůvodnění napadeného usnesení Městský soud v Praze projevil nemístnou formu pochopení pro posuzovaný postup samosoudce. Stalo se tak jednak konstatováním, že poznámka samosoudce byla vyslovena „zjevně za situace, kdy se mu z okolností případu důvodně jevilo, že otcovství obviněného k V. J. není autentické“, a jednak konstatováním, podle něhož „lze pochopit, že při zjištěních k poměrům obviněného cizince v Č. r. a při zjištěních k okolnostem shodného prohlášení otcovství

samosoudce logicky dovedl, že k úřednímu aktu na matrice obviněný potřeboval zdejších poměrů znalého kvalifikovaného prostředníka”, byť to doplnil tím, že „rozhodně nebylo důvodu k závěru, že by tento postup inspirovala spíše kancelář obhájce obviněného nežli např. jiná tuzemská osoba z těch, jež zde poskytují příslušníkům cizineckých komunit servis nejružnějšího druhu”. Těmito úvahami Městský soud v Praze v podstatě jen pokračoval ve zpochybňování otcovství obviněného k V. J., na které samosoudce svým výrokem reagoval, ačkoli šlo o otázku osobního stavu, kterou orgány činné v trestním řízení nejsou oprávněny samostatně řešit (§ 9 odst. 2 tr. ř.). Pokud bylo „autentickým” otcovstvím míněno otcovství biologické, jak o tom ostatně svědčí i požadavek samosoudce adresovaný Policii ČR - Obvodnímu oddělení v Moravských Budějovicích na zjištění, kdo je „skutečným biologickým otcem” (viz č. l. 87 spisu), je nutné k tomu poznamenat, že ustanovení § 52 odst. 1 zákona o rodině konstruuje otcovství na podkladě d o m n ě n k y a že již tím připouští, že muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením podle citovaného ustanovení, nemusí být otcem v biologickém smyslu.

Městský soud v Praze svůj závěr, že samosoudce nebyl vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení podle § 30 odst. 1 tr. ř., založil v podstatě na tom, že samosoudce i přes pronesení nekorektního a nevhodného výroku nebyl podjatý. Zákonným kritériem vyloučení podle § 30 odst. 1 tr. ř. však není skutečnost, zda soudce je či není podjatý, nýbrž to, jak se navenek, tj. z hlediska veřejnosti a z hlediska stran řízení, jeví. Jasně to vyplývá z té části ustanovení § 30 odst. 1 tr. ř., v níž je uvedeno, že vyloučen je soudce, u něhož „lze mít pochybnosti, že ... nemůže nestranně rozhodovat”. Důvodem vyloučení tedy je možnost pouhé pochybnosti o nestrannosti rozhodování soudce. Otázka odpovídající zákonným hlediskům uvedeným v § 30 odst. 1 tr. ř. tedy zní tak, zda lze či nelze mít pochybnosti, že nemůže nestranně rozhodovat soudce, který se v hlavním líčení k listinným důkazům předkládaným obhájcem ihned při jejich předložení vyjádří způsobem, jímž již před rozhodnutím dává najevo své mínění, že je považuje za podvrh a navíc za podvrh vytvořený obhájcem, resp. jeho advokátní kanceláří. V tomto ohledu je nutné uznat, že takový soudce může být veřejností a procesními stranami vnímán jako soudce, ohledně jehož nestrannosti při rozhodování lze pochybovat. Tato pochybnost má reálný základ v tom, že poměr soudce k projednávané věci je ovlivněn předem přijatým a otevřeně vyjádřeným úsudkem o skutečnosti, která měla být teprve zjištěna, a o důkazech, které k tomu měly být podkladem. Splnění požadavku, aby soudce v průběhu soudního jednání vystupoval ve vztahu k tvrzeným skutečnostem a předkládaným důkazům zdrženlivě a aby svému hodnotícímu úsudku vyhradil až odůvodnění vynesového rozhodnutí, je jedním z neoddelitelných předpokladů toho, že soudce bude veřejností a procesními stranami akceptován jako nestranný. Jestliže soudce svým vystupováním zavdává příčinu k důvodné pochybnosti, že jeho poměr k věci je ovlivněn předem přijatým úsudkem a že jeho rozhodování proto není nestranné, pak je z vykonávání úkonů trestního řízení podle § 30 odst. 1 tr. ř. vyloučen bez ohledu na to, zda skutečně je či není podjatý.

Aplikoval-li Nejvyšší soud uvedené zásady na posuzovaný případ, dospěl k závěru, že samosoudce Obvodního soudu pro Prahu 3, který ve věci obviněného rozhodl v hlavním líčení, byl vyloučen ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Podmínky tohoto dovolacího důvodu byly splněny i v tom ohledu, že vyloučení samosoudce obviněný namítl již v odvolacím řízení před Městským soudem v Praze.

Proto Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného zrušil jak napadené usnesení Městského soudu v Praze, tak rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 jako součást předcházejícího řízení, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 3 věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout, a to jiným samosoudcem, než který rozhodl v původním řízení.

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)